

Regelink
Ecologie & Landschap

Potentie inschatting vleermuizen

Droogstal Zuid, Bergen

In het kader van de Flora- en faunawet

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	T.P. Molenaar
In opdracht van	Gemeente Bergen
Naam opdrachtgever	R. Peeters
Rapportnummer	RA12132-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	25 juni 2012
Aantal pagina's	29
Collegiale toets	M. van der Hout
Wijze van citeren	Molenaar, T.P. , 2012. Potentie inschatting vleermuizen Droogstal Zuid, Bergen. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA12132-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel	7
1.3 Leeswijzer	7
2 Wet en regelgeving	9
2.1 Flora en faunawet	9
3 Werkwijze	13
4 Omschrijving plangebied	15
5 Resultaten	17
6 Ingreep	19
7 Toetsing aan wet- en regelgeving	21
7.1 Vleermuizen	21
8 Conclusies en aanbevelingen	23
8.1 Vleermuizen	23
8.2 Samenvatting	23
9 Geraadpleegde bronnen	25
9.1 Geraadpleegde literatuur	25
9.2 Geraadpleegde websites	25
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied	27
Bijlage 2 Jaarrond beschermde vogels	29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Bergen is van plan om in plangebied Droogstal Zuid, Bergen, 26 nieuwe woningen te realiseren. Gemeente Bergen heeft Regelink Ecologie & Landschap gevraagd om de potentiële waarde van het gebied voor vleermuizen vast te stellen en na te gaan of de voorgenomen ingreep binnen het kader van de Flora- en faunawet een negatief effect heeft op de mogelijk aanwezige vleermuizen.

1.2 Doel

Door middel van deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke, middels de Flora- en faunawet beschermde vleermuizen komen (potentieel) voor in het plangebied?
- Welke negatieve effecten kunnen de (potentieel) aanwezige vleermuizen ondervinden van de ingreep?
- Houdt, gelet op de mogelijke negatieve effecten, het uitvoeren van de ingreep een overtreding van de Flora- en faunawet in?
- Naar welke soorten en functies dient eventueel aanvullend onderzoek plaats te vinden?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de relevante wet- en regelgeving toegelicht. In hoofdstuk 3 worden werkwijze en inspanning beschreven, terwijl in hoofdstuk 4 een beschrijving van het plangebied volgt. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de inventarisatie gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 6 omschreven. In hoofdstuk 7 worden vervolgens de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de (potentiële) aanwezige vleermuizen getoetst aan de Flora- en faunawet. In hoofdstuk 8 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. Tevens is een korte bronnenlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2 Wet en regelgeving

2.1 Flora en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dieren en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking

getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EL&I) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde nestlocaties terug. De voorwaarden waaraan deze nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer ook dat niet mogelijk blijkt dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/overzicht-van-gedragscodes-en-besluiten-flora-en-faunawet/overzicht-gedragscodes>

3 Werkwijze

De volgende methoden zijn bij het onderzoek gebruikt:

1. Op 3 mei 2012 werd plangebied Droogstal Zuid, Bergen, door T.P. Molenaar bezocht. Daarbij zijn de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren en ecotopen geïnventariseerd. Tijdens het veldbezoek zijn de volgende instrumenten gebruikt:
 - fotocamera.
2. Door middel van literatuuronderzoek is onderzocht welke vleermuizen in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk zijn waargenomen. Hierbij is gebruik gemaakt van de database Quickscanhulp.nl, aangevuld met gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites.
3. Aan de hand van het veldbezoek en het literatuuronderzoek is op grond van *expert judgement* een inschatting gemaakt van de potentiële waarde van het plangebied en de nabije omgeving voor vleermuizen.
4. In samenspraak met de opdrachtgever is de ingreep in kaart gebracht en omschreven.
5. Op grond van de beschreven ingreep is een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde vleermuizen.
6. Vervolgens zijn de mogelijke negatieve effecten getoetst aan de Flora- en faunawet.

4 Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in Wellerlooï in de gemeente Bergen (provincie Limburg). In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door een bosstrook langs de Westerweg, aan de westzijde door Droogstal, aan de noordzijde door Vliespas en aan de oostzijde door een bosstrook.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2012.

Aanwezige ecoptopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecoptopen aanwezig (zie ook Bijlage 1):

- droog, (voormalig) agrarisch grasland.

5 Resultaten

Op grond van de aanwezige ecotopen is een inschatting gemaakt van de beschermde vleermuizen en functies die mogelijk in het plangebied en de nabije omgeving voorkomen.

Vleermuizen

Het plangebied bestaat uit een grasland dat aan twee zijden grenst aan een bosstrook. Langs de bosstrook bevinden zich windluwe zones waar insecten zich kunnen verzamelen. De bosstrook is goed ontwikkeld wat een gunstig effect heeft op het insectenaanbod, zowel in kwantiteit als diversiteit. De bosstrook zelf vormt een verbinding met een uitgestrekt bos en een heidegebied ten zuiden van Wellerloo.

Het plangebied biedt ruimte aan vleermuissoorten die in open gebied en langs bosranden foerageren, zoals laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*). De bosrand langs het plangebied is tevens een geschikte vliegroute en een geschikt foerageergebied voor soorten die in bosgebieden foerageren, zoals gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en baardvleermuis (*Myotis mystacinus*). In Tabel 1 is weergegeven welke functies van bovengenoemde soorten mogelijk voorkomen.

Tabel 1. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Vliegroute	Foerageergebied
gewone dwergvleermuis					x	x
ruige dwergvleermuis					x	x
rosse vleermuis					x	x
laatvlieger					x	x
gewone grootoorvleermuis					x	x
grijze grootoorvleermuis					x	x
watervleermuis					x	x
franjestart					x	x
baardvleermuis					x	x
Brandt's vleermuis					x	x

6 Ingreep

Gemeente Bergen is voornemens om in het plangebied 26 nieuwe woningen te realiseren. Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- bouwrijp maken;
- ontgraven funderingen;
- aanleg wegen en nutsvoorzieningen;
- aanbrengen openbare verlichting;
- bouw nieuwe woningen.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

7 Toetsing aan wet- en regelgeving

Op grond van de resultaten van het veldbezoek en het literatuuronderzoek en de te verwachten effecten van de ingreep is een toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. Uit deze toetsing volgt welke negatieve effecten verwacht kunnen worden en welke soorten en functies daarbij betrokken zijn. Ook geeft de toetsing aan of aanvullend onderzoek dan wel een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is vereist.

7.1 Vleermuizen

Het bouwen van de woningen brengt een aantal effecten met zich mee.

Het duidelijkste effect is het directe verlies van open ruimte die mogelijk als foerageergebied benut wordt. Het plangebied is groot genoeg om essentieel foerageergebied te kunnen zijn. Omdat in de omgeving voldoende alternatieve, open en enigszins windluwe gebieden aanwezig zijn is het gebied naar verwachting niet van essentieel belang voor vleermuizen.

De voorgenomen ingreep heeft een indirect effect op de bosstrook. Door het plaatsen van openbare verlichting of door particulieren geplaatste verlichting aan gevels en in achtertuinen wordt de bosstrook verlicht. Dit heeft een nadelig effect op de functie als foerageergebied en vliegroute. Met name op soorten als grootoorvleermuis, franjestaart, baardvleermuis, Brandt's vleermuis en watervleermuis.

Uitzondering zijn de gewone- en ruige dwergvleermuis. Beide soorten verdragen in zeker mate verlichting in hun foerageergebied en op hun vliegroutes. Voor deze twee soorten worden dan ook geen negatieve effecten verwacht.

Tabel 2. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies.

	Zomerverblijfplaats	Kraamverblijfplaats	Paarverblijfplaats	Winterverblijfplaats	Vliegroute	Foerageergebied
gewone dwergvleermuis					x	x
ruige dwergvleermuis					x	x
rosse vleermuis					x	x
laatvlieger					x	x
gewone grootoorvleermuis					x	x
grijze grootoorvleermuis					x	x
watervleermuis					x	x
franjestaart					x	x
baardvleermuis					x	x
Brandt's vleermuis					x	x

	X	Komt potentieel voor
		Geen negatief effect te verwachten
		Negatief effect niet uitgesloten

8 Conclusies en aanbevelingen

Uit de toetsing van de resultaten van het onderzoek aan de Flora- en faunawet blijkt dat bij uitvoering van de ingreep mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn op:

- vleermuizen.

8.1 Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor soorten van open gebied en bosranden. Dit zijn laatvlieger, rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en grijze grootoorvleermuis. Soorten die in de bosstrook kunnen foerageren en daarbij dus ook af en toe in de bosrand aanwezig zijn betreffen franjestaart, baardvleermuis, watervleermuis en Brandt's vleermuis.

De bosstrook wordt mogelijk ook door vleermuizen als vliegroute gebruikt. De strook verbindt delen van Wellerlooi met het buitengebied en het uitgestrekte bosgebied aan de oostzijde van Wellerlooi.

Om te kunnen vaststellen in welke mate sprake is van negatieve effecten moet onderzocht worden welke soorten vleermuizen gebruik maken van het plangebied en de bosstrook. Het is aan te bevelen het onderzoek naar vliegroutes en foerageergebied uit te voeren conform het Vleermuisprotocol. Bij gebruikmaking van dit protocol is er een grote mate van zekerheid dat een eventuele ontheffingsaanvraag zonder aanvullende informatie in behandeling wordt genomen. Tevens geeft het Vleermuisprotocol invulling aan de onderzoekinspanning voortkomend uit de Flora- en faunawet, waarbij aanvullend vleermuisonderzoek inhoudt dat er twee bezoeken in periode 15 mei t/m 15 september (direct na zonsopgang of direct voor zonsopkomst) aan het plangebied gebracht dienen te worden. Deze bezoeken moeten met behulp van een batdetector van het type 'heterodyne' met *time expansion* uitgevoerd worden.

8.2 Samenvatting

In algemene zin kan redelijkerwijs worden gesteld dat op grond van de mogelijke effecten de uitvoering van de ingreep niet door de Flora- en faunawet wordt verhinderd, mits in het plangebied en de bosstrook tijdig aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd naar het voorkomen van foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen. Afhankelijk van de resultaten van dit aanvullende onderzoek kan een aanvraag van een ontheffing en/of maken en uitvoeren van een mitigatieplan noodzakelijk zijn.

9 Geraadpleegde bronnen

9.1 Geraadpleegde literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdierverseniging.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (25-06-2012)].

9.2 Geraadpleegde websites

www.quickscanhulp.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdierverseniging.nl

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

Figuur 2. Plangebied, gezien vanuit het zuidwesten.

Figuur 3. Bosstrook langs oostzijde plangebied: structuurrijk en voor vleermuizen zeer geschikt foerageergebied.

Figuur 4. Westhoek plangebied, met laanbomen langs Droogstal.

Bijlage 2 Jaarrond beschermde vogels

Het Ministerie van LNV (nu: EL&I) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van:

- Boomvalk (*Falco subbuteo*)
- Buizerd (*Buteo buteo*)
- Gierzwaluw (*Apus apus*)
- Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*)
- Havik (*Accipiter gentilis*)
- Huismus (*Passer domesticus*)
- Kerkuil (*Tyto alba*)
- Oehoe (*Bubo bubo*)
- Ooievaar (*Ciconia ciconia*)
- Ransuil (*Asio otus*)
- Roek (*Corvus frugilegus*)
- Slechtvalk (*Falco peregrinus*)
- Sperwer (*Accipiter nisus*)
- Steenuil (*Athene noctua*)
- Wespandief (*Pernis apivorus*)
- Zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Meer informatie over deze lijst en de bescherming van nestplaatsen van vogels door de Flora- en faunawet is te vinden op de website van het ministerie van EL&I.